

ślady domostw w postaci jam. Niewątpliwie tworzą one jeden zwarty zespół osadniczy z grodem.

W Sanoku na Wzgórzu Zamkowym odkryto labirynt różnych murów oraz szkielety pod którymi stwierdzono ślady jakiejś zagadkowej budowli owalnej, otoczonej rzędami słupów. Budowla ta, może o charakterze sakralnym przypuszczalnie pochodzi z wczesnego średniowiecza. Projektowane wykopaliska w przyszłym roku powinny wyjaśnić funkcję i chronologię tej budowli. Oprócz tego znaleziono ślady podłużnego budynku. Jamy wczesnośredniowieczne znaleziono w innych miejscach miasta (Rynek, ul. Zamkowa).

Stanowiska w Manasterzu i Nisku dostarczyły jam (5 Monasterz, 7 Nisko) oraz pieców do wytapiania rudy żelaza (5, 3). Ceramika znaleziona w jamach przemawia za obecnością osady w starszej i młodszej fazie wczesnego średniowiecza. Chronologia pieców nie przedstawia się jasno.

Nowe materiały rzucają snop światła na zagadnienie starszej fazy wczesnośredniowiecznej w regionie rzeszowskim. Wskazują one na istnienie w tym czasie osad obronnych i otwartych. Pierwsze posiadały olbrzymie rozmiary i otoczone były szeregami wałów, biegnących współśrodkowo. Tego rodzaju grody jak wynika z badań A. Kunysza występują na terenie karpackim. Spotykamy je również po drugiej stronie granicy. Jako przykład można przytoczyć grodzisko w Kulczycach pod Samborem. W przyszłości należałoby te olbrzymie fortece dokładniej zbadać pod względem chronologicznym, gdyż na tej podstawie może uda się je nawiązać do jakiegoś zespołu plemiennego np. Chorwatów.

Osady otwarte starszej fazy lokalizowane są

w Manasterzu i Nisku. Jaką rolę gospodarczą odegrały wyjaśnią nam przyszłe badania wykopaliskowe.

Wspomnieć jeszcze trzeba o zespole osadniczym w okolicy Sanoka. Z badań A. Fastnachta, T. Żurawskiego, A. Żakiego, A. Kunysza jasno wynika, że należy się poważnie liczyć z obecnością jakiegoś zwartego zespołu plemiennego. Początków jego trzeba szukać w starszej fazie wczesnego średniowiecza, czego dowodem jest cmentarzysko kurhanowe w Trepczy, pow. sanocki. Jeden z kurhanów zbadany przez archeologiczny zespół rzeszowski potwierdził tę chronologię.

Kończąc omawiać wyniki badań wykopaliskowych przeprowadzonych przez archeologów rzeszowskich powinno się jeszcze nadmienić o pracach zwiadowczych prowadzonych pod kierunkiem K. Moskwy. Pracami inwentaryzacyjnymi stanowisk objęto powiaty: leżajski, łańcucki, przeworski, rzeszowski, tarnobrzeski, mielecki i niski. Odkryto materiał w 48 miejscowościach, przeważnie w postaci pojedynczych siekierok i toporków kamiennych. Więcej zainteresowania budzi skupienie wyrobów krzemienych w Husowie, pow. łańcucki oraz grot krzemieny z Woli Rafałowskiej, pow. rzeszowski. Materiały wczesnośredniowieczne zauważono w Przędzeli, pow. niski i Zbydnowie, pow. tarnobrzeski.

Na podstawie tych danych trzeba podkreślić, że dzięki ośrodkowi rzeszowskiemu i współpracującym z nim innymi ośrodkami zdołano pogłębić naszą znajomość pradziejów regionu rzeszowskiego. Na szczególną uwagę zasługują badania nad paleolitem, neolitem (zespół kultur wstęgowych), kulturami łużycką, przeworską, pomorską i dobą wczesnośredniowieczną, w szczególności na terenie Jasielskiego i Sanockiego.

JANUSZ K. KOZŁOWSKI

Sprawozdanie z badań poszukiwawczych prowadzonych na terenie powiatu przemyskiego w r. 1962

Na wiosnę 1962 r. przeprowadzono wstępne badania poszukiwawcze na terenie powiatu przemyskiego. Celem badań było rozpoznanie stanowisk lessowych na terasach Sanu i Wiaru, przy czym zwrócono szczególną uwagę na stanowiska paleolityczne. Ponadto celem badań było zebranie obserwacji o charakterze weryfikacyjno-stratygraficznym na terenie dotychczas sygnalizowanych znalezisk w obrębie doliny Sanu.

Badaniami objęto następujące miejscowości: Pikulice — gdzie wykryto stanowisko górnopaleolityczne lessowe. Poziom kulturowy zaznaczony licznymi węglami drzewnymi, fragmentami kości i rzadkimi odłupkami krzemienymi występuje w glebie kopalnej przykrytej dwoma poziomami lessu.

Przemysł — korzystając z prac budowlanych prowadzonych na terenie stanowiska paleolitycznego przy ul. Słowackiego (Rys. 1) zebrano liczne obserwacje stratygraficzne dotyczące występowania poziomu kulturowego. W czasie badań uzyskano także kilka wyrobów krzemienych paleolitycznych, niestety mało charakterystycznych.

Buszkowice — zebrano materiał obserwacyjny dotyczący poziomu występowania materiałów paleontologicznych. W cegielni II znaleziono atypowy odłupek krzemieny pochodzący z lessu. Stanowisko zasługuje na prowadzenie dalszych badań.

Orzechowce — na terenie cegielni wykryto dwupoziomowe stanowisko paleolityczne. Dolny poziom kulturowy, związany z dolną glebą

Ryc. 1. Przemysł ul. Słowackiego. Widok wschodniej części stanowiska paleolitycznego obok nowych bloków mieszkalnych. Fot. J. Kozłowski 1962 r.

kopalną, jest zaznaczony jedynie występowaniem węgla drzewnych i materiałów paleontologicznych. Z górnego poziomu kulturowego pochodzą wyroby krzemienne górnopaleolityczne, najprawdopodobniej typu wschodniograweckiego.

Ponadto prowadzono badania w okolicach Walawy w celu weryfikacji danych stratygra-

ficznych dotyczących morfogenezy doliny Sanu i wielu poszczególnych terasów.

Przedstawione wyżej, w sposób bardzo zwięzły, wyniki badań są wstępem do dalszych prac o charakterze bardziej systematycznym, które zostały przewidziane w perspektywnym planie badań naukowych Katedry Archeologii.

TADEUSZ AKSAMIT

Sprawozdanie z badań osady neolitycznej w Rzeszowie w r. 1962

Ratownicze prace wykopaliskowe na stan. 16 Osiedle Piastów w Rzeszowie trwały od 16. IV. do 16. X. 1962 r. Jest to kontynuacja prac prowadzonych w latach 1960 i 1961¹. Akcja wykopaliskowa finansowana była przez Wydział Kultury Prezydium Miejskiej Rady Narodowej w Rzeszowie oraz Konserwatora Zabytków Archeologicznych województwa rzeszowskiego. Nadzór naukowy sprawował prof. dr R. Jamka udzielając w czasie kilkakrotnych inspekcji instruktażu w zakresie metodyki wykopalisk.

W roku ubiegłym prace wykopaliskowe koncentrowały się między ulicą Pstrowskiego a ulicą Piastów oraz obejmowały pas szerokości około 200 m przy terasie potoku bezimienego. W roku bieżącym tj. 1962 na terenie wykopalisk ubiegłorocznych odkryto i przebadano tylko kilka jam, ponieważ cały teren uporządkowano i oddano w użytkowanie mieszkańcom. Zakończenie prac na tym odcinku nie oznacza, że wszystkie jamy odkryto i wy-

eksplorowano tylko, że prace w tym obrębie są uniemożliwione przez położenie chodników oraz pielęgnację trawników i kwietników.

Zasadnicze badania w bieżącym roku skoncentrowały się na północny wschód od ulicy Piastów i północny zachód od terasy potoku dopływającego do Wisłoka.

W dalszym ciągu osada ta reprezentuje kulturę ceramiki rytej i klutej. Należy się liczyć na tym stanowisku z obecnością kultury bukowogórskiej lub też z jej wpływami.

W roku obecnym wyeksplorowano 35 jam, których rozmiary są takie same jak w roku ubiegłym, jedynie zarys występował przeciętnie na głębokości 60–80 cm. Rzeczą charakterystyczną jest występowanie prawie zawsze kilku jam w skupiskach i wyodrębnienie ich następowało dopiero na głębokości 80–100 cm. Głównymi zabytkami archeologicznymi są fragmenty ceramiki i narzędzia krzemienne z surowca świciechowskiego, jurajskiego, woskowo-czekoladowego i obsydianu oraz dość bogato reprezentowane są narzędzia z łupku koloru kawowego lub zielonkawego.

Kultura ceramiki rytej jest najbogatsza w zabytki. Występują tu bardzo różnorodne typy ceramiki i formy naczyń. Począwszy od

1) T. Aksamit: Sprawozdanie z badań osady neolitycznej w Rzeszowie w roku 1961, Sprawozdania Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego za rok 1961 (maszynopis powielony) Rzeszów 1961 s. 33–35.